

אנחנו מאמינים

כתיבה: ד"ר רעות פינגר דסברג, תהלה פרידמן ופולי ברונשטיין.

תודה גדולה למי שיעץ ולקח חלק בכתיבת מסמך זה (לפי א'-ב'):
אוריאל אשד מסקין, עמיחי דנינו, מיטל זיידמן, יאיר טיקטין, ריי קיהיה,
גילי רומן וכל צוות יוזמת המאה.

עיצוב: רוני אסקפה שני Rony Graphics || Tailor Made

מאי 2026, אייר תשפ"ו

יוזמת המאה

אודות יוזמת המאה

יוזמת המאה, פלטפורמה אזורית א-מפלגתית, המבקשת להתמודד עם משברי המדינה והחברה ולקדם תפיסת מרכז מעמיקה ומעודכנת. היוזמה היא שותפות בין בכירים מעולם ההייטק, המגזר העסקי, המגזר הציבורי והמגזר החברתי אשר בונה בית לרעיונות, למדיניות ולמנהיגות, ויוצרת פרדיגמה ישראלית חדשה.

"אנחנו מאמינים"

מסמך התפישה של יוזמת המאה

מפת דרכים

6	פתח דבר
8	ישראל 2026, תשפ"ו - תמונת מצב
14	החזון
16	ברית ציונית
19	ארבעה יסודות עליהם מושתתת מדינת ישראל
25	עקרונות פעולה

פתח דבר

"הזיכרון מצמצם את המרחקים. מאתיים דורות עברו מראשית תולדות עמי, והם דומים בעיניי כימים אחדים. רק מאתיים דורות עברו מאז קם אדם ושמו אברהם ועזב את ארצו ואת מולדתו והלך אל הארץ שהיום היא ארצי. רק מאתיים דורות עברו מיום שקנה אברהם את מערת המכפלה בעיר חברון ועד הסכסוכים הרצחניים המתרחשים בה בדורי. רק מאה וחמישים דורות עברו מעמוד האש של יציאת מצרים ועד עמודי העשן של השואה. ואני, שנולדתי מזרעו של אברהם ובארצו של אברהם – הייתי בכולם. הייתי עבד במצרים, וקיבלתי את התורה בהר סיני, ויחד עם יהושע ואליהו עברתי את נהר הירדן, נכנסתי לירושלים עם דוד, וגליתי ממנה עם צדקיהו, ולא שכחתי אותה על נהרות בבל, ובשוב ה' את שיבת ציון חלמתי בין בוני חומתה. לחמתי ברומאים וגורשתי מספרד, והועליתי על המוקד במגנצא, ולמדתי תורה בתימן, ושכלתי את משפחתי בקישינב, ונשרפתי בטרבלינקה ומרדתי בוורשה ועליתי לארץ ישראל, היא ארצי שממנה גליתי ובה נולדתי וממנה אני בא ואליה אשוב... וכשם שאנחנו נתבעים, בכוחו של הזיכרון, להשתתף בכל יום ובכל אירוע של עברנו, כך אנחנו נתבעים, בכוחה של התקווה, להתבונן לכל יום ויום של עתידנו... נע ונד אנוכי. בתרמיל הזיכרונות על כתפי ובמקל תקוותי בידי אני ניצב בצומת הזמנים הגדול של סוף המאה העשרים. יודע אני מהיכן אני בא, ומתוך תקווה וחרדה אני מבקש לדעת לאן אני הולך..."

(מתוך נאומו של הנשיא עזר ויצמן ז"ל משנת 1996, שנכתב על ידי הסופר מאיר שלו ז"ל).

בצומת הזמנים הגדול של דורנו, בדיוק כפי שעמדו אבותינו לפנינו, אנו לא רק שומרי הסיפור או מספריו – אנחנו ממשיכיו ומעצביו של העתיד.

בשנים האחרונות, הסדר העולמי עובר שינויים מרחיקי לכת, המזרח התיכון משתנה באופן דרמטי, ואצלנו פנימה – מרכז הכובד של החברה הישראלית נשבר, המצפן הסתחרר, האתוס המשותף התערער – וחלל כואב נפער במקומם.

לחלל הזה אנחנו מבקשים להשיב ולחדש חיים, שפה, חזון ותקווה.

ישראל 2026, תשפ"ו

תמונת מצב

ישראל עומדת כיום באחד מהרגעים המורכבים והמאתגרים בתולדותיה.

לצד המלחמה הקשה שחווינו, שמחירים כואבים ומרים לצידה, המדינה מתמודדת עם גל גובר של ביקורת בינלאומית, איומים ביטחוניים ואסטרטגיים לצד הזדמנויות חדשות שעשויות להיפתח מתוך המשבר.

מול האתגרים החיצוניים, מתחדדת ההבנה כי עוצמתה של ישראל תלויה בראש ובראשונה בלכידותה וביכולת המשילות הפנימית שלה, אשר נמצאים כעת בשבר עמוק.

אנו מכנים זאת:

משבר הלכידות ומשבר המשילות

משברים אלה באים לידי ביטוי בהיעדר ליבה וחזון משותפים לישראל ובמבנה תמריצים ממשלי המעודד פילוג, יחד עם פער הולך וגדל בין מורכבות האתגרים לבין המסוגלות והיכולת של מוסדות המדינה ואנשי הממשל להתמודד עמם בהצלחה. זאת, כתוצאה ממשבר אמון בין חלקים שונים של העם, בין העם לרשויות ובין רשויות השלטון לבין עצמן. הדבר יוצר שיתוק ממשלי עמוק, שחיקה באפקטיביות ובתדמית המגזר הציבורי והיעדר יכולת ומוטיבציה לתכנן ארוך טווח.

משבר הלכידות ומשבר המשילות – הם במובנים רבים "מחלות הרקע" של החברה הישראלית, משברים העומדים בפני עצמם ואף מזינים זה את זה.

בפרק זה נבקש למסגר את תמונת המצב, להגדיר את האתגרים ולהעמיק בהבנת המשברים המרכזיים העומדים לפנינו.

פרדיגמת הגושים

המשבר הפוליטי העמוק של ישראל בשנים האחרונות מתאפיין בחלוקה של ישראל לשני גושים קשיחים ולעומתיים, המסרבים לשתף פעולה ביניהם. תופעה זו מובילה לשורה של כשלים חמורים ומסוכנים, ובהם: חוסר יכולת להתמודד עם אתגרי המציאות; היחלשות זהות-העל והדבק הנרטיבי המאפשר לישראלים לפעול יחד למען מטרות משותפות; וכריתת בריתות לצרכים פוליטיים הכרוכות בפשרות ערכיות מהותיות.

ככל הדמוקרטיה במערב, ישראל היא חלק ממגפת הקיטוב ופוליטיקת הזהויות העולמית. מגפה זו הפכה את העמדה הפוליטית לזהות קשיחה: במקום להתווכח על הנושאים שעל סדר היום ולדון בפתרונות לבעיות, הישראלים מחולקים לשני גושים זהותיים לעומתיים, שאין ביניהם דיאלוג או הסכמה אפילו על העובדות עצמן.

הגושים מעצבים את האופן שבו אנו "אמורים" לחשוב על כל סוגייה אקטואלית העולה על סדר היום, בבחינת: "הגידו לי לאיזה מחנה אתם משתייכים, ואומר לכם מה תהא (או צריכה להיות) דעתכם" – לרבות בנושאים כמו החזרת החטופים, הרפורמה המשפטית, ועדת חקירה לאירועי 7 באוקטובר, גיוס לצבא, יום ירושלים, מינוי בכירים ועוד. כולנו נדרשים להשתייך לגוש מסוים ולוותר על כל יתר הזהויות והעמדות שכל אחת ואחד מאיתנו מחזיקים.

המבנה הגושי הקשיח מעמיק את משבר המשילות: למרות השיטה הפרלמנטרית, אשר אמורה לעודד שותפויות בין מפלגתיות ואף מאפשרת שותפויות בין קואליציה לאופוזיציה, נוצרו שני גושים נוקשים שהמערכת הפוליטית מייצרת תהום ביניהם, ואין יכולת להוביל רפורמות מבניות שתלויות בהסכמה רחבה. כמו גם, מינויים לתפקידים בכירים נעשים על פי שייכות זהותית ולא על פי יכולות מקצועיות, ופוליטיקאים ובעלי תפקידים אינם נמדדים לפי איכות הביצוע, אלא לפי שייכות מחנאית.

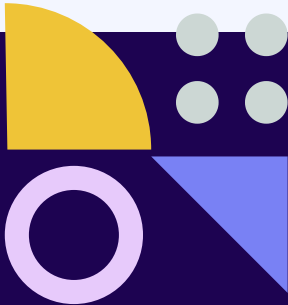
יהיה אשר יהיה השם שאתם נותנים לגושים הללו – "הגוש הליברלי", "הגוש האמוני", "רק ביבי", "רק לא ביבי" – אתם יודעים שאתם שייכים לאחד מהם. המציאות הזו, של פוליטיקה גושית וחוסר היכולת להסכים על הדברים הבסיסיים ביותר ולשתף פעולה –

זהו משבר הלכידות ומשבר המשילות.

ארבעה חוזים לארבעה שבטים

לצד השסעים הפוליטיים והזהותיים שתוארו, מבנה התמריצים המוסדי בישראל מעודד אף הוא היפרדות ושבטיות. בישראל של ימינו אין חוזה חברתי אחד כי אם ארבעה: החילוני, הדתי-לאומי, החרדי והערבי. הציבור היחידי שלא זוכה לחוזה חברתי ייחודי הוא הציבור המסורתי. יש מתוכו שחושבים שזהו מקור חזק, ויש הרואים בכך מקור חולשה.

במסגרת כל אחד מן החוזים שתוארו, מערך החובות והזכויות משתנה בהתאם לזהותו השבטית של האזרח. זוהי המציאות המשתקפת מול עינינו: ארבעה חוזים הנוגעים כמעט לכל תחומי החיים, לרבות חינוך, שירות, דיור, תחבורה ציבורית, ארנונה, בריאות, ביטחון אישי ועוד. למעשה, מה שיקבע כמעט את כל מערך הזכויות והחובות של כל אזרחית ואזרח, הוא השיוך השבטי שלהם.

קל להדגים זאת באמצעות נושא השירות הצבאי והלאומי. אין ספק כי שירות שכזה הוא המס האזרחי המאתגר ביותר המוטל על כל פרט בישראל. ככזה, יש חשיבות ומשקל רב לאופן "תשלום המס". אלא שלכל אוכלוסייה בישראל חוזה חברתי משלה בנושא – תנאים שונים,

מסלולים נפרדים, ויש הפטורים מהמס באופן גורף בשל השתייכותם השבטית: הערבים והחרדים פטורים, לנשים הדתיות יש בחירה, לגברים הדתיים מסלולי שירות שונים, ואילו לחילונים כולם מסלול שירות צבאי אחד ויחיד.

ביטוי נוסף לחוזים השונים ניתן למצוא בחינוך הציבורי. בישראל אין חינוך ממלכתי אחד אשר מבטיח הוגנות בתקציבי החינוך ומייצר אתוס משותף, אפילו מינימלי, לכלל תלמידי ישראל. מערכת החינוך הישראלית מורכבת מארבעה זרמי חינוך שונים המקנים תכנים, תקצוב ותנאים אחרים לכל אחד מהשבטים. ולא רק בחינוך, גם נושאים שנדמים כניטרליים לחלוטין מבחינה זהותית, כמו תחבורה ציבורית, מיסוי, ביטחון אישי, שיכון ועוד, מושפעים ישירות מהשיוך השבטי של הפרט.

לא רק לשירותים הממשלתיים נוגע החוזה החברתי הדיפרנציאלי. כל אחד מהשבטים גם מקבל תקציבים מגזריים, באופן ישיר או עקיף, בהתאם למעמד הנציגות המפלגתית שלו והכספים הקואליציוניים שהלכו וגדלו בשנים האחרונות. בפועל, המדינה מתקצבת בעיקר את כינון האידיאולוגיות והזהויות השבטיות, ופחות את זהות העל הישראלית.

באופן זה, שיטת התקצוב בישראל מעודדת היבדלות והפרדה, וככל שגרעין השבטיות מובחן וקשה יותר – כך תקצובו של השבט גבוה יותר. כלל אצבע זה פועל גם בכיוון ההפוך:

ככל שאתה ממלכתי יותר ושבטי פחות, אתה מקבל פחות.

בשעה שכל שבט חש שעליו להילחם על התקציבים שיגיעו אליו וישמרו על חיוניותו, השאיפה לייצר בסיס ישראלי משותף לא נמצאת עוד בראש מעייניו, והאינטרס ליצירת מרחב משותף לכלל החברה הישראלית הולך ונחלש.

הסיסמה שנטבעה מיד עם פרוץ המלחמה, "ביחד ננצח", שיקפה הלך רוח ורצון פנימי עמוק של הציבור ללכידות. אולם אין זו יכולה להיות סיסמה ריקה ואמורפית. אדרבה, הצורך בלכידות בישראל אינו יכול להתמצות בדרישה ל"יחד" חברתי, שעניינו מערכות היחסים בין האזרחים לבין עצמם ותחושה אינטואיטיבית של שותפות גורל, כי אם הבנה שאנו נתונים למבנים ולמדיניות שרק מחמירים את הבעיה. לכן, נבקש להצביע על כך שישראל לא רק מאותגרת מבחינת סולידריות בין אישית או קבוצתית, אלא נעדרת מבנה מלכד. אנחנו קוראים לזה: לכידות מבנית.

משברי הלכידות והמשילות ניזונים ישירות מהמציאות הזו: פרדיגמת הגושים וההפרדה המוסדית בין השבטים מחלישות שתיהן לא רק את ההתמודדות עם אתגרי השעה, אלא את היכולת להסכים על כללי המשחק הבסיסיים ביותר, יצירת אמון ושפה משותפת. המדינה מאבדת את הלגיטימציה לפעול באופן ממלכתי, מקצועי והוגן, והופכת לכלי שרת בידי שבטים מתחרים. כדי לפרוץ את המעגל הזה, נדרש חוזה חברתי חדש.

חוזה כלל ישראלי.

החזון

"מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגנים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברפת הקדמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית".

(מתוך מגילת העצמאות)

מהי, אם כן, תמונת החזון שלנו?

ישראל היא מדינת מופת יהודית ודמוקרטית, מושתתת על ערכי הציונות והממלכתיות, בטוחה ומשגשגת.

מדינת ישראל מלוכדת, השואבת את כוחה מהשילוב המיוחד שהיא מכילה בין מסורת לקדמה, בין קודש לחול, בין דתיות וחילוניות, בין מקומיות ואוניברסליות, בין מזרח ומערב ובין לאומיות וליברליות.

מדינת ישראל משגשגת, מאזנת היטב בין הצרכים הלאומיים והשבטיים, מוסדותיה פועלים באופן מקצועי והוגן, והיא מספקת השראה ומעוררת אמון בקרב אזרחיה, העם היהודי שבתפוצות והקהילה הבינלאומית.

הדרך
ברית ציונית

בדרך למימוש החזון, מדינת ישראל, הנקרעת בין תפישות עולם מנוגדות ושבטיות ההולכות ומקצינות, זקוקה למרכז כובד חזק ומשמעותי. כזה שאיננו בבחינת פשרה בין הגושים הקיימים, אלא גוש שלישי המציע אלטרנטיבה ציונית, הוגנת, אחראית ולאומית. גוש זה יבסס את זהותו על הגדרתה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ויהווה מגנט ליצירת **ברית ציונית**.

הברית הציונית שאנו מבקשים לקדם היא **שותפות קואליציונית רחבה** בין הימין הממלכתי, המרכז והשמאל הציוני, ברית המורכבת ממפלגות אשר מחויבות באופן מלא לזהותה של ישראל כמדינה יהודית-דמוקרטית-ציונית-ממלכתית, גם אם כל אחת מהן מעניקה משקל שונה לכל אחד מהערכים הללו (אך כל עוד יש מחויבות כוללת לכולם). ברית שמעמידה את טובת המדינה מעל אינטרסים מגזריים, אך לא במקומם; ומתלכדת אל מול האתגרים הקיומיים העומדים לפנינו, תוך ויתור מודע לעת עתה על חלומות ושאيفות פוליטיות בעלות אופי לעומתי או מגזרי. ברית בין אלה המעדיפים להתפשר במשהו על מימוש מלא-מלא של החזון שלהם לגבי המדינה, ובלבד שלא תתפרק ישראל ותחדל להתקיים.

יש במדינת ישראל קבוצות גדולות אשר אינן ציוניות, ולא תופסות את עצמן כאחראיות ומחויבות לקיומה של המדינה. המטרה אינה להדיר קבוצות אלה. מעצם הגדרתה, הברית הציונית היא ממלכתית ואחראית – ומשכך, אין היא מצטמצמת לראייה מגזרית או שבטית. היא רואה עצמה אחראית לקידום שוויון אזרחי, צמצום פערים והוגנות בין כלל אזרחי ישראל.

יחד עם זאת, בעת הזו - כאשר המדינה נמצאת תחת אתגרים קיומיים, וצריכה להגדיל את הצבא, לבנות מחדש את רשת הבריתות של ישראל באזור, להזניק את הכלכלה ולשקם את נזקי המלחמה, להביא ליצירת כללים הוגנים, להוביל רפורמה במערכת החינוך ולייצר סיפור משותף - מחזיקי המפתחות של הממשלה הבאה מוכרחים להיות מחויבים לקיומה של ישראל ולאופייה היהודי והדמוקרטי כאחד.

חשוב לציין כי השותפים לממשלה ציונית ורחבה לא בהכרח יסכימו על כל דבר, ונכונים להם אתגרים רבים. סוגיות רבות ידרשו דיון והכרעה מוסכמת, כמו מערכת היחסים בין רשויות השלטון, המלחמה המתמשכת, יהדות ומדינה ועוד.

ועדיין, קיומה של ברית ציונית תאפשר מחלוקות, דיונים ודעות שונות, אשר בבסיסם תעמוד השאיפה למדינה יהודית, דמוקרטית, מלוכדת, חזקה ומשגשגת.

בבסיס הברית הציונית עומדת תודעת האחריות הלאומית לקיומה של מדינת ישראל. השותפים בברית נוטלים בראיה על כתפיהם את האחריות המשותפת להמשך התפתחותו של הנס הישראלי. הם מבינים כי קיום המדינה אינו מובן מאליו – וכי אין הדבר תלוי אלא בנו.

הם מחזיקים בכל דור את ציווי הדור הקודם שהקריב מדמו וממרצו למען פיתוחה של המדינה:

"כָּל מֶה שֶׁבָּרָאתִי – בְּשִׁבְלֶךָ בָּרָאתִי. תָּן דַּעְתְּךָ שְׁלֹא תִקְלַקֵּל וְתַחְרִיב אֶת עוֹלָמִי, שָׁאֵם קִלְקֵלֶת – אִין מִי שִׁיתְקֹו אַחֲרֶיךָ".

(קהלת רבה ז', י"ג)

ארבעה יסודות עליהם מושתתת מדינת ישראל

אנו מאמינים כי מדינת ישראל צריכה לעמוד על ארבעה יסודות שלובים ושזורים זה בזה:

יהדות, דמוקרטיה, ציונות, וממלכתיות.

בתפיסה שלנו, גם אם יש ביניהם מתחים או השילוב ביניהם יוצר מורכבות - כל אחד מהם חשוב, חיוני, הכרחי, עומד בפני עצמו - ובחיבור שלהם יחד יוצר את האופי הייחודי של מדינת ישראל ובסיס חוסנה ועוצמתה.

יהדות

ישראל היא מדינה יהודית.

זהו יסוד קיומה והצדקת קיומה. היא בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל, והיא מבקשת להיות בית בטוח לכל יהודי באשר הוא.

מדינת ישראל, שנוסדה כמקלט ליהודים מפני האנטישמיות, הפכה לבית של הזהות היהודית, קרקע משגשגת לקהילות, ללימוד, ליצירה ולחיים יהודיים מלאים. היא מתקיימת בעברית, על פי לוח השנה היהודי. יום המנוחה בה הוא השבת, ומערכת החינוך שלה מנחילה את ארון הספרים היהודי ומחברת להיסטוריה היהודית. היהדות היא ייחודית לישראל, אבל הצורך בזהות, מסורת, שורשים וקהילה, הוא צורך אנושי. חברה שלא מתקיים בה חיבור לשורשים שלה והיא אינה עסוקה בזהות הפרטיקולרית שלה, סופה להיקרע בין ניכור לבין ריאקציה לאומנית, כמו שאנו רואים כיום בעולם המערבי כולו.

למרבה האבסורד והצער, היהדות, שיכולה הייתה להוות מקור מרכזי ללכידות חברתית פנים יהודית בישראל, מתפקדת באופן הפוך - כאחד מסלעי המחלוקת והשיסוע המרכזיים. מחלוקות סביב סוגיות הקשורות ביהדותה של המדינה מפרקות ממשלות וקואליציות לעיתים קרובות. השאיפה למדינה יהודית - סיבת הסיבות ועילת העילות לקיומה של מדינת ישראל - הפכה לאחד הגורמים המאיימים על יכולתה של החברה הישראלית להמשיך ולהתקיים כחברה אחת.

הסיבה המרכזית לקושי להסכים מהי מדינה יהודית היא קיומן של שלוש פרשנויות מרכזיות למושג "יהדות", שבשיח הציבורי הישראלי נתפשות כדיכטומיות. על פי הפרשנות הדומיננטית כיום בישראל, זוהי בראש ובראשונה דת – מערכת נתונה של אמונות, הלכה, מצוות ופרקטיקות שבמוקדה הברית המיוחדת בין האדם והעם לאלוהיו. פרשנות אחרת מתמקדת בהיות היהדות זהות לאומית של המשפחה-השבט-העם היהודי. הפרשנות השלישית רואה בה תרבות הנוצרת ומתהווה דור אחר דור.

בין התפישות הללו קיים מתח, אך לא סתירה הכרחית. ברוח אמונותינו כי מתחים יש לנהל ולא לבטל, אנו מבקשים לטפח את הזהות היהודית כגורם מלכד, ולהפחית את הניכור שיוצרת כפייה של ההלכה באמצעות חוקי המדינה. הדור הצעיר והתרבות הפופולרית מצביעים על צימאון עמוק לזהות וחיבור ליהדות, ואילו הניסיון לכפות את ההלכה היהודית באמצעות חקיקה – הרסני למגמה המבורכת הזו.

כדי ליצור סיפור יהודי משותף, הציבור החילוני צריך לקחת אחריות על היהדות שלו, והציבור הדתי צריך להפסיק לאכוף את היהדות בכוח.

אנו רואים בכך תנועת מאזניים, שמצד אחד פועלת להפחתת כפייה היוצרת ניכור, ומן הצד השני, מגבירה את הזהות היהודית ומחזקת אלמנטים יהודיים מבחינת תרבות, זהות, דת ולאום. במילים אחרות: **יותר יהדות, פחות כפייה**. לא רק מה אסור שיהיה כאן ("לא תחבורה ציבורית בשבת", או לחלופין, "לא לכפייה דתית"), אלא גם מה נדרש ("כן למתן אוטונומיה לרשויות מקומיות בנושא יהדות"; "כן לשיעורי תרבות יהודית"). תנועה משולבת של "סור מרע ועשה טוב", הדוגלת בהפחתת כפייה ולקידוח אחריות על הזהות היהודית הממלכתית המהבחרת.

דמוקרטיה ליברלית

ישראל היא מדינה דמוקרטית. זהו יסוד שעמד בבסיס הקמתה ומקור לעוצמתה וייחודיותה במזרח התיכון. היא הוקמה על בסיס "משפט העמים" והבטיחה מהרגע הראשון משטר דמוקרטי, חירות, שוויון וכבוד האדם.

בבסיס הדמוקרטיה הליברלית עומדת ההכרה בהיותו של כל אדם נברא בצלם אלוהים, ובזכותו של כל אדם לחיות את חייו לפי בחירתו כל עוד הוא אינו פוגע באחרים, ומכאן גם ההתעקשות על איזון בין זכויות הפרט לבין צרכי הכלל; בין חירות לאחריות.

נוסף על כך, ישראל כדמוקרטיה ליברלית נשענת על הכרעת הרוב, מבנה מוסדי המבטיח איזונים ובלמים בין רשויות השלטון, רשויות מקצועיות ועצמאיות וכן בחירות הוגנות. היא מקדמת תרבות פוליטית של פלורליזם, סובלנות והוגנות כלפי קבוצות מיעוט, ומבטיחה שמירה על ערכי היסוד גם באמצעות מוסדותיה.

בעיני רבים, הצירוף של עקרונות דמוקרטיים ובעיקר ליברליים ולאומיות יהודית הוא אוקסימורון. לאומיות יהודית מבטאת קהילה סגורה שמקורה במוצא, שפה, היסטוריה, תרבות ומנהגים משותפים, ואילו הליברליזם מקדש את חירויות הפרט ואת יכולתו לבחור כרצונו וללא כפייה או התערבות. הלאומיות היא קולקטיבית – הליברליזם אינדיבידואלי (ואוניברסלי).

גם בעניין זה אנחנו מסרבים להשתתף במשחק ה"או-או" של השיח הציבורי, המבקש להכריע לכאן או לכאן. זהות קולקטיבית היא חשובה, שורשית ושייכות הן חשובות – וכך גם האוטונומיה של הפרט, החירות והשוויון. חוסן לאומי, שגשוג כלכלי ועליונות בטחונית תלויים כולם בקיומו של משטר דמוקרטי ליברלי. מדינות לא ליברליות, שעושות רדוקציה של דמוקרטיה להכרעת רוב בלבד – הן מדינות חלשות. לא בכדי, הן הימין והשמאל מדברים בשם ערכים ליברליים.

דמוקרטיה ליברלית חזקה מסוגלת לאזן בין צרכים מתחרים ולהתמודד עם מתחים פנימיים, תוך שמירה על ליבת הערכים הדמוקרטיים והליברליים. מציאות של "גם וגם". לאומיות ליברלית.

המדינה הדמוקרטית המודרנית לא הייתה יכולה לצמוח בלי הלאומיות, שמימתה העיקרית היא הגשמת העם במולדתו. לצד זאת, החירות האישית של האדם והשאיפה לשוויון לא יכולות היו להתממש בלי מדינות הלאום, אשר להן מוסדות, צבא ומשטרה המגינים על חירויות הפרט.

ציונות

הציונות, כרעיון וכמעשה, פעלה ופועלת להגשים את החלום והכיסופים של העם היהודי שנפוץ ברחבי תבל – לשוב לציון, לכוון ולקיים בה ריבונות ועצמאות מקץ אלפיים שנות גלות, כעם חופשי ובטוח בארצו. זוהי "הקמתה של מדינה יהודית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל".

הציונות לא סיימה את דרכה עם הקמתה של המדינה, היא ציווי מתמיד לקחת חלק פעיל בפרויקט המתהווה שהיא מדינת ישראל.

בבסיס המעשה הציוני עומדות העשייה, השירות, הערבות ההדדית וההתנדבות למען **החברה והמדינה, מתוך תחושת אחריות ושותפות**. כבית רוחני, חברתי וגשמי, המדינה אינה נמדדת רק כישות למתן שירותים לאזרח, אלא גם כמקור לשייכות עמוקה, למסירות ומחויבות לעצם קיומה, אופן קיומה והמשכיותה.

הציונות היא הביטוי הלאומי של היהדות, ולא בכדי ישראלים רבים רואים בציונות את הביטוי העמוק לזהות היהודית שלהם. ערך זה מבטא את הקשר העמוק עם ארץ ישראל ועם מדינת ישראל. קשר של מחויבות לרעיון ולמולדת, לביטחון אישי ולאומי. קשר של כבוד ושייכות להיסטוריה ולתרבות רבת השנים של העם היהודי, ליהדות התפוצות. קשר המבטא את האתוס שברעיון הריבונות, העובר כחוט השני בתולדות העם היהודי וטמון עוד בימי אברהם אבינו שנדרש ללכת לארץ כנען.

התיישבות, חקלאות, חינוך, קליטת עלייה, בניית חוסן כלכלי-לאומי, פיתוח ושיקום החברה לאחר המלחמה, שיקום האמון בין המדינה ובין אזרחיה, אבטחת גבולותיה ושמירה על הריבונות הפיזית והמהותית של מדינת ישראל – כל אלה, היו ונשארו, המעשה הציוני של ימינו.

עלינו להמשיך ולהתבונן באתגרים העומדים לפתחנו, לבחון בעיניים חדשות כיצד ניתן ונכון לקיים חיים ריבוניים יהודיים ומוסריים במדינת ישראל, ולפעול, באופן מתמיד, לכינונה של חברת מופת. האחריות שברבונות יהודית מחייבת אותנו בעמידה על עקרונות דמוקרטיים, ליברליים ושוויון אזרחי מלא לכלל אזרחי מדינת ישראל.

ממלכתיות

ממלכתיות היא האתוס והכלי המרכזי ליצירת לכידות חברתית ומה שאפשר את הקמתה וקיומה של המדינה. היא מזוהה יותר מכול עם ראש הממשלה הראשון, דוד בן גוריון. ממלכתיות הייתה דרכו להתמודד עם האתגרים שעמדו בפני ישראל בראשית דרכה, כשברקע, חוסר הסכמות וחילוקי דעות בין הפלגים הציוניים השונים. העם היהודי התאפיין מאז ומעולם במחלוקת, אך כדי להקים לו בית נדרשה הסכמה, אחדות ועל-מפלגתיות. הממלכתיות קראה לכלל האזרחים והמגזרים להעמיד את האינטרס הלאומי הכללי מעל האינטרס המגזרי והמפלגתי.

בשם הממלכתיות פורקו המוסדות והארגונים של הפלגים השונים ונוסדו מוסדות מדינתיים, שנדרשו להעמיד את המדינה בראש סדר העדיפויות. אולם, חשוב להכיר בכך כי הממלכתיות גם גבתה מחירים כבדים. כל קבוצה בחברה הישראלית המתהווה שילמה מחיר בזהותה וברווחתה, מי יותר ומי פחות. קולות הושתקו, מסורות נתקלו בבוז, אוכלוסיות שלמות פוזרו, ואפילו שמות שונים בכפייה.

בעשורים האחרונים הפכה ישראל מחברת "כור היתוך" לחברה פלורליסטית, מגוונת ורב תרבותית – התפתחות חשובה ומבורכת. אלא שהנטייה של כל שבט לעבר האינטרסים המגזריים שלו, והמבנה הפוליטי שמאפשר ומתגמל זאת, העצימו את השבטיות ושחקו את הממלכתיות. התרגלנו לשאול את עצמנו מה ניתן לחלק ואיך אפשר להפריד – בעוד שאלות כמו מהי האחריות שלנו כלפי המדינה, ומה יהא על המשותף בינינו, הלכו והתעמעמו.

אנו מאמינים כי בעת הזו צריך להעמיד בראש את המדינה והכלל הישראלי ולפעול למען ישראל יהודית ודמוקרטית, בטוחה ומשגשגת. לחזק את הלכידות החברתית: לפתח את הסיפור המשותף של כולנו, לטפח את ההוגנות והערבות בין אזרחי ישראל, ולייצר תקציב ממלכתי ואחראי. לצד זאת, יש לטפח, לשמור ולהגן על זכותן של הקבוצות השונות בחברה לשמר מסורות וזהות, לחיות על פי ערכיהן ולחנך גם בדרך **ישראל לפני המחנה, אך לא במקומו.**

עקרונות פעולה

מערכת הפעלה 50:30:20

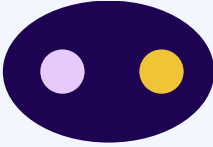
בין הקריאות להיפרדות לבין ריכוזיות היתר המאפיינת כיום את מוסדות המדינה, אנו מציעים דרך ביניים. כזו שמאפשרת להישאר יחד אך גם לשמר ייחודיות זהותית לכל קבוצה ושבת, ואף לייעל את העבודה במוסדות השלטון. לדרך הזו אנו קוראים 50:30:20 – מערכת הפעלה אשר מקיימת בסיס ישראלי משותף ומחייב, ולצידו ביטוי נכון יותר של היכולות, המאפיינים והמרחב הזהותי של השלטון המקומי, המגזרי והקהילתי. מהי המשמעות? ריבוד של המדינה בהחלטות, תקציבים וסמכויות, באופן הבא:

ניקח למשל את תחום החינוך או יחסי יהדות ומדינה, ואפילו שאלות של ביטחון פנים. 50% מההחלטות בנושאים אלה, התכנים והתקציבים יתקבלו ברמה הארצית ושם ייקבעו גם גבולות הגזרה והנורמות, 30% ברמה המקומית, ו-20% ברמה הקהילתית. יישום המודל יאפשר התאמה טובה יותר של מערכות שונות לצרכים המקומיים, וייתן משקל הוגן לייחודיות הערכית וצרכים שונים, תוך שמירה על לכידות וסיפור ישראלי משותף, סטנדרטים לאומיים וערכים מאחדים. בעניין הזה אנו סוברים, כי אם נעביר את העיסוק בסוגיות רבות מהמישור הלאומי למישורים אחרים, נצליח לייצר פתרונות יצירתיים ומותאמים תוך הגברת הלכידות והמשילות גם יחד.

מערכת ההפעלה שאנו מציעים איננה תיאורטית – היא נמצאת בהתפתחות מתמדת, ודרכה אנחנו מנתחים ומקדמים סוגיות רבות. מטרתה לחזק את יסודות המדינה מתוך הבנה שכדי להמשיך ולחיות כאן יחד, עלינו למצוא, מצד אחד, את המשותף לנו; ומצד שני, להכיר בחשיבות השלטון המקומי והקהילתי, לקדם ביזור מקצועי ויעיל, להאציל כלים וסמכויות ולכבד קבוצות וזהויות שונות המרכיבות את הפסיפס הישראלי.

תודה מיוחדת לנשיא ומייסד תנועת "פנימה" ושר החינוך לשעבר, הרב שי פירון, על טביעת המושג 50:30:20.

חשיבה אליפטית

הנחת המוצא שלנו היא שבדיונים רבים שבהם הימין והשמאל, הליברלים והשמרנים, מחזיקים בדעות מנוגדות, ישנם יסודות, טענות וכאבים של אמת בשני הצדדים. אלא שבשנים האחרונות התרגלנו שכל צד תופס את עצמו כאילו הוא מחזיק באמת כולה, ואילו הצד השני טועה ואף מונע מכוונות שליליות. התפישה הזאת חייבת להשתנות. במקום לראות את המתחים כערכים מתנגשים או ככאלה המחייבים בחירה בינארית, אנו מציעים לאמץ חשיבה אליפטית. כלומר, דו מוקדית.

אליפסה איננה עיגול שהתפשר, וגם לא עיגול שלא מסוגל להחליט, והיא גם לא נטולת גבולות גזרה. היא צורה גאומטרית המוגדרת באמצעות קיומם של שני מרכזים. זוהי מטאפורה המבטאת את היכולת והכרח לחיות מתוך מחויבות ונאמנות לשני עולמות ערכיים, הגם שמתקיים ביניהם מתח. התרגלנו לחיות במציאות של כיפופי ידיים, של הורדות ידיים. אבל באליפסה, **חייבים גם וגם**.

ישנם סוגים שונים של אליפטיות, שני המרכזים יכולים להיות: מסורתיות וגם קדמה. שמרנות וגם ליברליזם. לאומיות וגם אוניברסליות. יהדות וגם דמוקרטיה. חשיבה אליפטית מאפשרת תנועה גמישה על פני הרצף שבין שני המוקדים, בהתאם לנסיבות ולאתגרים המשתנים.

לעיתים, יש צורך להתקרב יותר למוקד אחד, ובמקרים אחרים דווקא למוקד השני, ובלי לאבד את הקשר עם המוקד הראשון. ייתכנו גם מצבים שבהם השניים עשויים להתנגש. אך במקום לבחור באופן מוחלט באחד מהם, הגישה האליפטית מעודדת אותנו לחפש איזון ופשרה. ולפי צורה זו, ההשתייכות המחנאית אינה צובעת את כלל הזהויות האחרות.

בכל מקרה ודילמה שבאים לפתחנו, אנו בראש ובראשונה מזקקים את הערכים שלכאורה מתנגשים האחד בשני, מציבים אותם האחד לצד השני, מכירים בהם, מייחסים להם משקל, לומדים אותם – ומבקשים לייצר סולם ערכים מורכב יותר מאשר בחירה בינארית המכריעה בין הערכים.

לא מדובר ברלטיביזם מוסרי. לא כל הערכים שווים במשקלם, ולא כל תפישת טוב היא קבילה. ישנם קווים אדומים, ויש מעשים ורעיונות שצריכים להיות מחוץ לגדר. אבל בדרך כלל, בוויכוחים שעליהם מתגוששת החברה הישראלית, מדובר בתפישות טוב לגיטימיות, גם אם מתחרות. ובחברה הטרוגנית, חשוב להשתמש בכלי שייתן מקום גם לאלה וגם לאלה.

שותפות ואמון

בהתמודדות עם סוגיות חברתיות, אנו מאמינים שהקולות השונים בחברה הישראלית חייבים להישמע הן בהגדרת הבעיות, הן בהצגת נקודות המבט והן בדרך למציאת הפתרון. בפרט כאשר הבעיות נוגעות לאוכלוסייה מסוימת. **לא מדברים "על", מדברים "עם".**

הסינרגיה צריכה לבוא לידי ביטוי בגיוון מגזרי ושבטי, אך לא פחות מכך, עליה להביא לשולחן קבלת ההחלטות מגזר ציבורי, פרטי ושלישי. יחד, אלה יוצרים שלם גדול מסך חלקיו, הוגן, ענייני ואחראי. בפתרון בעיות מדיניות ובהתמודדות עם אתגרים לאומיים, אנו סבורים שצריך להביא את האתוס, האחריות, המחויבות והכיס העמוק של המדינה – ולחבר ביניהם ובין היעילות והגמישות של השוק הפרטי, והמומחיות וההיכרות עם צורכי האוכלוסייה של עמותות וארגונים חברתיים.

ללא אמון ויכולת אמפתיה כלפי האחר, אין יכולת להגיע להסכמות לגבי כללי המשחק הלאומיים, חלוקת המשאבים והאופן שבו מתקבלות החלטות. במטרה לייצר אמון – אנו ניגשים לכל אתגר בידיעה שהשלב הראשון הוא הקשבה לקולות ולטיעונים השונים ולמידתם, ומתוך מוכנות לנסות להבין את הפרספקטיבות, הזהויות והאינטרסים, תוך הכרה שיריבים פוליטיים אינם אויבים. איננו מתעלמים ממחלוקות, אלא פותרים בעיות מבלי לדרוס את המתחרים, במטרה לשפר את התוצאה עבור כמה שיותר ישראלים.

חשיבת רצף

חשיבת רצף היא דרך לשבירת הדיכוטומיה והבינאריות של "או-או", היא ביטוי לראייה מורכבת, מדורגת ורב-שכבתית של תופעות, ערכים ותהליכים. במקום להיצמד לשאלות בינאריות שמחייבות תשובה חדה של כן או לא, חשיבת הרצף מאפשרת לשאול "עד כמה" ו-"באיזה אופן" – וכך נוצרת תנועה חופשית בין קטבים, תוך מתן מקום לרב-גוונות של זהות, שייכות ומסורת.

ההבנה הזו יוצרת מרחב אנושי וגמיש, שבו הישן והחדש, המסורתי והמתחדש, משתלבים זה בזה בריציפות טבעית, ולא בהכרעה חדה ומפרידה.

כך לדוגמה, בשיח סביב המתח בין יהדות לדמוקרטיה במדינת ישראל, אנו מבקשים להעביר את השאלה ממחזות של "האם אתה יהודי או ישראלי?" לשאלות כמו "איזו יהדות ואיזו דמוקרטיה אנחנו רוצים ליצור במדינת ישראל?". "מהו המינון שלך בין ישראליות ליהדות?", חשיבת רצף מעוניינת לחדש את הצלע היהודית ולחדש את הצלע הדמוקרטית גם יחד. לא "או או", ולא אחת על חשבון השנייה.

גם כאן חשוב להדגיש כי לא כל הערכים שווים במשקלם, יש קווים אדומים ויש מעשים ורעיונות שצריכים להיות מחוץ לגדר. אבל בדרך כלל, בוויכוחים שעליהם מתגוששת החברה הישראלית, מדובר בתפישות טוב לגיטימיות, ובחברה הטרוגנית, חשוב להשתמש בכלי המבטא **תפיסת עולם מורכבת ויצירתית.**

מעשיות

אידיאולוגיות הן יסוד הכרחי לחיים ציבוריים: הן מעניקות כיוון, זהות וחזון. אך כפי שהראה לנו המחיר הכבד של אידיאולוגיות טהרניות לאורך המאה ה-20, כאשר הן ניתקות מהמציאות ומבקשות לממש את עצמן באופן מוחלט - הן עלולות להפוך למסוכנות. כדי להוביל את מדינת ישראל על מורכבותה ולנווט אותה אל עבר עתיד של יציבות, שגשוג וביטחון, דרושה לא אידיאולוגיה מוחלטת, אלא גישה **מעשית-פרגמטית**. גישה זו אינה מבטלת עקרונות, אלא מבקשת להורידם לקרקע המציאות, להפוך חזון למדיניות, ורעיונות גדולים לפתרונות ישימים.

פילוסופיית המרכז נשענת על הבנה שמוסר ואמת נבחנים לא רק בכוונה אלא גם בתוצאה - לא רק ברמת העיקרון, אלא גם ביכולת ליישם את העיקרון הזה באופן שמיטיב עם החיים בפועל.

בפשטות:

אנחנו מחויבים למציאות. אנחנו בוחנים שאלות חברתיות, מדיניות ולאומיות דרך עדשה ערכית, אך מקפידים להביט גם בעדשה מציאותית.

החיבור בין השניים, בין התשוקה לצדק לבין ההכרח להיות מעשיים, הוא שמאפשר לייצר פתרונות טובים באמת: כאלה שהם גם נכונים וגם אפשריים, גם מוסריים וגם אפקטיביים.

הימים הם ימים היסטוריים, העולם סביבנו עובר שינויים מרחיקי לכת, ומדינת ישראל ניצבת גם היא על צומת דרכים.

אנחנו יכולים ומסוגלים להגיע לגבהים חדשים ולהפוך להיות אחת מהמדינות החזקות והמשגשגות בעולם. אנחנו גם עלולים לעבור התרסקות פנימית שתעמיד אותנו בסכנה קיומית.

זוהי שנת בחירות והבחירה היא של כולנו. חידוש הברית הציונית וכינונה של ממשלה ציונית ורחבה, היא הדרך לבנות מחדש את ישראל.

יוזמת המאה